

Stichting Leren van Elkaar

Resultaatrapportage van het
2^e project 'Leren van de Besten'

(juni 2013)

RESULTATEN VAN HET 2^E PROJECT 'LEREN VAN DE BESTEN'

Hieronder worden de resultaten weergegeven zoals die in het voorjaar van 2013 werden opgetekend door de NGO Pachamama Raymi.

Het werkgebied van het 2^e project 'Leren van de Besten' omvat:

- het gehele district Ccarhuayo, waar op 1 september 2012 de 3^e wedstrijd van start ging.
- het gehele district Colcha en een deel van het district Lares Alto, waar op 1 september 2012 het startschot werd gegeven voor de 1^e wedstrijd.

Onderstaande tabel geeft de doelgroep weer van het 2^e project voor de periode september 2012 t/m maart 2013.

Naam van het district	Aantal dorpen	Aantal families
Ccarhuayo	14	462
Colcha	7	415
Lares (Zona Alta)	6	202
Totaal	27	1.079

Door de uitvoering van het 2e project 'Leren van de Besten', zullen, vóór 31 augustus 2015, 3 doelstellingen worden gerealiseerd:

- het duurzaam verbeteren van de preventieve gezondheidszorg.
(verbeteren van voeding, huisvesting en hygiëne)
- het duurzaam herstel van het ecosysteem en het ontwikkelen van de economie.
(aanleg van bossen, herstel van weidegronden, verbetering van opbrengsten uit veeteelt en landbouw)
- het duurzaam versterken van de eigen cultuur en de sociale netwerken.
(vormen van juryraden en kennisnetwerken)

Door middel van wedstrijden, die ongeveer 6 maanden in beslag nemen, wordt de doelgroep gemotiveerd om allerlei activiteiten uit te voeren, waardoor ze zich nieuwe vaardigheden en beheermethoden eigen maakt.

Het 2^e project 'Leren van de Besten' is zeker niet het eerste Pachamama Raymi project. Niet alleen in Peru, maar ook in Bolivia, Guatemala en Chili zijn Pachamama Raymi projecten uitgevoerd op kleine en op grote schaal.

De ervaring leert, dat, wanneer de methode Pachamama Raymi wordt toegepast, er 3 jaar voor nodig is om het zelfvertrouwen, het eigen initiatief en de daadkracht van de doelgroep zodanig te vergroten, dat zij in staat is om, op eigen kracht en zonder verdere hulp van buitenaf, het gebruik van haar hulpbronnen én de kwaliteit van haar leven verder te verbeteren. Wedstrijden zijn dan niet meer nodig, omdat de doelgroep tegen die tijd een veel betere stimulans heeft ontdekt: de ecologische, economische en sociale gevolgen van haar eigen inspanningen.

Samenvatting

Het 2e project 'Leren van de Besten' heeft een vliegende start gemaakt.

In vrijwel alle dorpen nam meer dan 60% van de families deel aan de wedstrijden. Dit hoge deelnemerspercentage stelt de projectorganisatie in staat om tegelijkertijd grote aantallen families te motiveren om eigen tijd, arbeid en middelen te investeren in het 'leren van de besten' en het implementeren van een groot aantal innovaties in de eigen praktijk. Hierdoor zullen grote groepen families niet alleen zelfvoorzienend worden, maar zich ook, en dat vaak voor de eerste keer in hun leven, een inkomen gaan verwerven door het verkopen van overschotten.

De projectorganisatie heeft er alle vertrouwen in dat de deelnemerspercentages hoog zullen blijven, dat de innovaties tijdens de komende wedstrijden zullen beklijven en dat de geplande projectperiode van 3 jaar toereikend zal zijn.

Onder andere omdat de burgemeesters en wethouders deelnemen aan de studiereizen, is de samenwerking tussen de dorpen en hun districtsbesturen sterk verbeterd. Waar, vóór aanvang van het project, de burgers niet of nauwelijks participeerden in de beslissingen van de districtsbesturen over de investeringen in hun dorpen, vindt nu regelmatig overleg plaats tussen dorpsvertegenwoordigers en besturen, en dragen de besturen actief bij aan de realisatie van de projectdoelstellingen.

In het district Ccarhuayo heeft de projectorganisatie het districtsbestuur gemotiveerd om te investeren in een boomkwekerij, waarin, tijdens de eerste 2 wedstrijden, ruim 500.000 dennenboompjes zijn opgekweekt, die tijdens de 3^e wedstrijd door de families zijn uitgeplant tot ongeveer 500 hectare nieuw bos. Daarmee is de honger naar boompjes nog lang niet gestild: inmiddels heeft het districtsbestuur besloten om voor de volgende boomplantcampagne, die in eind 2013, begin 2014 zal plaatsvinden, middelen ter beschikking te stellen die haar bevolking in staat stelt om 800.000 boompjes op te kweken. Binnen enkele jaren zal de bevolking van Ccarhuayo hun eerste inkomen uit deze nieuwe bossen genereren: eetbare paddenstoelen, die voor een goede prijs zullen worden verkocht. Op de langere termijn zal productiehout worden geoogst voor verkoop of eigen gebruik en zullen de families hun brandhout weer onder handbereik hebben.

Het werk in de boomkwekerij in volle gang

Gedroogde paddenstoelen kunnen lang worden bewaard en hebben een aantrekkelijke marktwaarde omdat ze niet alleen erg lekker, maar ook gezond zijn.

Regelmatig krijgen de boeren van Ccarhuayo bezoek van collega boeren, die van heinde en verre komen om met eigen ogen te zien, wat daar, dankzij 'Leren van de Besten' is en wordt bereikt. Dan wordt hen onder andere duidelijk dat het houden van schapen voor de deelnemers van het 2e project steeds minder interessant is omdat het weinig tot niets oplevert. In Ccarhuayo lopen er dan ook steeds minder schapen rond.

Colcha is één van de armste gebieden waar de NGO Pachamama Raymi ooit heeft gewerkt. Bij aanvang van het project deed Colcha aan het Wilde Westen denken: vrijgevochten, veel wapenbezit, grote aantallen verwilderd vee. Al snel na aanvang van het project bracht coördinator Toribio een kentering teweeg door de ergste raddraaiers mee te nemen op een studiereis naar Ocongate. Sindsdien is in Colcha 'de knop omgezet'.

Het klimaat van Colcha is geschikt voor de teelt van Tara (*Caesalpinia spinosa*), een teelt waarmee de lokale bevolking voor aanvang van het project nog geen enkele ervaring had. Tijdens de 1^e wedstrijd is ten minste 140 hectare voorheen onproductief land ingezaaid met Tara, een inheemse boomsoort. Aan het eind van 2013 zal blijken welk deel van dit nieuwe areaal de eerste droge periode heeft overleefd. Over 3 jaar zal de productie van de Tara peulen, die tegen aantrekkelijke prijzen zullen kunnen worden verkocht, op gang komen. Tara bomen kunnen tot 80 jaar lang productief blijven.

Als voorbereiding op het inzaaien van de Tara en het planten van de dennenbomen, zoals die op dit moment in boomkwekerijen worden opgekweekt, werden tijdens de 1^e wedstrijd de overal in het district Colcha rondlopende verwilderde koeien en paarden gevangen, geslacht en het vlees ervan met vrachtwagens tegelijk verkocht. Een deel van de opbrengst is geïnvesteerd in fokvee.

Daarnaast is in Colcha een begin gemaakt met het uitroeien van enorme aantallen wilde honden, een activiteit die een belangrijke rol speelt bij het verbeteren van de hygiëne, onder andere door het terugdringen van darmparasieten bij mensen en vee.

Verbeterpunt voor de projectorganisatie

Met als achterliggende gedachte het besparen van kosten, is vanaf 1 september 2012 een experiment gestart: de taken die voorheen door de Supervisor werden uitgevoerd, werden ondergebracht bij de econoom van het projectteam. Gaandeweg bleek, dat deze functies niet goed te combineren zijn en dat onvoldoende aandacht werd besteed aan de Supervisie-taken. M.i.v. 1 juni is dit experiment beëindigd door de beste coördinator te benoemen tot Supervisor.

Rapportage op activiteiten niveau

Aan het eind van de 1^e wedstrijd in Colcha en Lares Alto en de 3^e wedstrijd in Ccarhuayo heeft de projectorganisatie vastgesteld welk deel van de doelgroep zich de activiteiten aan het eigen maken is die bijdragen aan het realiseren van de doelstellingen. Hieronder wordt de stand van zaken weergegeven van de ongeveer 50 activiteiten, waarin de doelgroep, met inzet van eigen tijd, arbeid en middelen, op dit moment investeert. Zoals blijkt uit onderstaande tabellen, wordt een groot deel van de noodzakelijke innovaties inmiddels toegepast door ten minste 50% van de doelgroep. Wat de cijfers niet weergegeven is dat, in met name Colcha en Lares, de intensiteit en kwaliteit waarmee dit gebeurt nog te wensen over laat.

De ervaring van eerder uitgevoerde Pachamama Raymi projecten leert dat een doelgroep 5 tot 6 wedstrijden nodig heeft om de kwaliteit van de innovaties zodanig te verbeteren dat ze beklijven. Vanaf dat moment is die doelgroep in staat om, op eigen kracht en zonder verdere hulp van buitenaf, het gebruik van haar hulpbronnen én de kwaliteit van haar leven verder te verbeteren.

Doelstelling 1: het verbeteren van de preventieve gezondheidszorg

(verbeteren van voeding, huisvesting en hygiëne)

Activiteit	gerealiseerd door (%age families)		
	Ccarhuayo	Colcha	Lares
voldoende cavia's fokken voor eigen eet	48	51	51
het hele jaar te eten te hebben door voldoende groenten en fruit te verbouwen	55	39	45
de kwaliteit van de moestuin verbeteren, onder ander door:			
- compost en humus te produceren en te gebruiken	53	39	29
- biol te produceren en toe te passen als organische bladmest	35	12	6
- biocides te produceren en toe te passen	31	10	0
- de moestuin vrij te houden van onkruid	55	34	64
het verbeteren van de huisvesting, onder andere door:			
- de kookplaats te verbeteren door een schoorsteen te plaatsen	61	56	52
- binnen- en buitenmuren te stuken	61	27	35
- bedden, stoelen, kasten en tafels te vervaardigen	59	56	64
- aparte slaapkamers voor dochters en zoons te bouwen	61	53	29
verbeteren van de hygiëne, onder ander door:			
- een toilet te bouwen en te gebruiken	61	56	64
- het kleinvee te verwijderen uit het huis en van het erf	61	56	70
- het keukengerei en de voedselvoorraad op te bergen in kasten of op rekken.	55	56	70
- de gezinsleden en huisdieren regelmatig te ontwormen	42	19	76
- het vuilnis te verzamelen in een kuil bij het huis	59	51	64
deelnemen aan gezondheidscampagnes	48	51	81
zich aansluiten bij de SIS, de Peruaanse ziektekostenverzekering	48	56	81

Ba aanvang van het project leefden vrijwel alle 1.200 families in huisjes die een groot deel van de dag vergeven waren van de bijtende, stinkende rook van de kookvuurtjes. Inmiddels ervaart ruim de helft van de families de voordelen van de door henzelf gebouwde schoorstenen: een prettiger leefomgeving en minder chronische aandoeningen aan de luchtwegen. En er is minder brandhout nodig, waardoor het zware vrouwenwerk van houthakken met zeker de helft is verminderd.

Doordat de mensen nu door hen zelf gebouwde toiletten gebruiken, zal het aantal darminfecties enorm afnemen. Het afval dat overal werd aangetroffen, wordt nu door meer dan de helft van de families in zelf gegraven afvalkuilen gedeponeerd. Meer dan de helft van de families hebben hun cavia's en varkens in hokken ondergebracht. Door deze verbeteringen is de leefomgeving van de mensen, schoner, gezonder en aangenamer geworden.

Voor aanvang van het project was er binnen de 3 districten nauwelijks aandacht voor preventieve gezondheidszorg. Inmiddels neemt ruim de helft van de families deel aan de programma's en campagnes, zoals die door het Ministerie van Volksgezondheid worden georganiseerd: inentingscampagnes, pre- en postnatale controles, regelmatige controle van lengte en gewicht van de kinderen (om ondervoeding te signaleren) en voorlichtingscampagnes waarin het belang van familieplanning onder de aandacht wordt gebracht.

Doelstelling 2: het herstel van het ecosysteem en het ontwikkelen van de economie

(aanleg van bossen, herstel van weidegronden, verbetering van opbrengsten uit veeteelt en landbouw)

Activiteit	gerealiseerd door (%age families)		
	Ccarhuayo	Colcha	Lares
verbeteren van het fokken van cavia's, onder andere door:			
- te investeren in betere mannetjes	31	29	41
- inteelt te voorkomen door mannetjes en vrouwtjes te scheiden	44	29	29
- een fokregister bij te houden	22	5	6
- het hele jaar voor voldoende voedsel te zorgen	48	51	51
cavia's verkopen	20	22	12
verbeteren van de opbrengst uit veeteelt (koeien en schapen), onder andere door:			
- dieren, die ongeschikt zijn voor de voortplanting, te verkopen en dieren van een beter ras aan te kopen.	55	19	41
- de dieren 's nachts onder dak te houden	46	35	32
- een fokregister bij te houden	44	0	6
- de dieren vrij te houden van in- en externe parasieten	55	29	58
- de dieren in te enten tegen veel voorkomende ziektes	57	41	76
- de irrigatie van weidegronden in familiebezit te verbeteren	48	24	41
- rotatieve beweiding toe te passen op weidegronden in familiebezit	53	10	17
- het hele jaar voor voldoende voedsel te zorgen door hooi en kuilvoer te produceren	55	36	76
verbeteren van de opbrengst uit de landbouwteelten, onder andere door:			
- zaad en pootgoed te selecteren en op een geschikte manier op te slaan	50	53	64
- mest te verzamelen en te verwerken tot compost en humus	53	39	29
- biol te produceren en toe te passen als organische bladmest	35	12	6
- biocides te produceren en toe te passen	31	10	0
- de teelten vrij te houden van onkruid	55	34	64

Doordat het vee tijdens de koude nachten onder dak te houden, heeft het 's nachts minder energie nodig om zich warm te houden, waardoor er meer energie beschikbaar is om vlees, melk, wol en nageslacht te produceren. Tussen nu en een paar jaar zullen de families die hebben geïnvesteerd in vee van een beter ras, hiervan de financiële vruchten plukken.

Activiteit	gerealiseerd door (%age dorpen)		
	Ccarhuayo	Colcha	Lares
rotatieve beweiding toepassen op de gemeenschappelijke weidegronden	53	5	6

Activiteit	gerealiseerd in		
	Ccarhuayo	Colcha	Lares
het aantal bomen dat in boomkwekerijen wordt opgekweekt	1.000.000	0	0
het aantal hectare bos dat is aangeplant	500	32	15
het aantal hectare Tara bomen dat is ingezaaid	(1)	140	(1)

(1) het klimaat is niet geschikt voor de verbouw van Tara bomen

Doelstelling 3: het versterken van de eigen cultuur en de sociale netwerken

(vormen van juryraden en kennisnetwerken)

Activiteit	gerealiseerd door (%age families)		
	Ccarhuayo	Colcha	Lares
zich verder bekwamen in (traditionele) muziek, dans en textiele vormgeving	61	19	61
beschilderen van de muren van de woning	61	27	35
in ere herstellen van het ritueel 'Pago a la Tierra'	33	61	41
deelname aan de meest recente wedstrijd	61	56	81
het aantal deelnemers aan studiereizen	88	38	25

Minder gemakkelijk meetbaar, maar van groot belang voor het vormen van kennisnetwerken, is de mate van sociale interactie in en tussen de deelnemende dorpen. Door uitvoering van het 2^e project 'Leren van de Besten' neemt die interactie sterk toe: vaker dan in het verleden gaan families bij elkaar op bezoek om 'van de besten te leren'. Vertegenwoordigers van elk van de dorpen nemen deel aan regionale- en interregionale studiereizen. Tijdens de feestelijke bijeenkomsten, waarmee elk van de ongeveer 6 maanden durende wedstrijdseries worden afgerond, worden nieuwe contacten aangeknoopt en oude contacten verstevigd.